

המלצה על ספר סיפורים של ציפי הראל

{הגשם אינו ממציא סיפורים, עורכות: רסל דיקשטיין וציפי הראל/נצר, 2024}

ציפי הראל, צילום: פיט קנג'

כתב: עמיקם יסעור

"הגשם אינו ממציא סיפורים" הוא ספר הפרוזה הראשון של ציפי הראל לאחר שלושה ספרי שירה.

הספר כולל עשרה סיפורים שהם חמישה צמדים. בכל צמד יש קשר פנימי. שמות הסיפורים הם: דרך הוואלס, המניפסט, הקבצן, ברית אחים, שמלת כלולות, פשוט והד, שלושה צעדים וטריקה, כמה זמן יכולה להימשך דקה?, הגשם אינו ממציא סיפורים ואחזת עיניים (אחרית דבר). הסיפור, הקבצן, זכה במקום שני בתחרות הסיפורים של הוצאת כתב.

בראש הספר מוטו של קולרידג', משורר אנגלי מראשית המאה ה-19, מתקופת הרומנטיקה, אשר אומר "פנטזיה איננה אלא היבט של הזיכרון שמשתחרר מסדר הזמן והחלל". בסוף הספר מובא מוטו של המשורר והמחזאי האירי בן המאה ה-20, ייטס, כי העולם מלא דברים קסומים והוא מצפה בסבלנות שיגלו אותם.

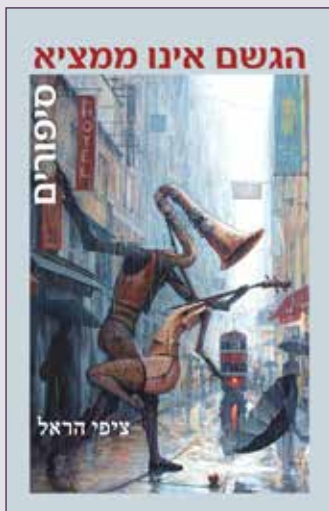
הנושא Vision (חזון) כולל את הסיפורים: דרך הוואלס, המניפסט. הנושא Destiny (גורל) כולל את הסיפורים: הקבצן, ברית אחים. הנושא Inspiration (השראה) כולל את הסיפורים: שמלת כלולות, פשוט והד. הנושא Empathy (אמפתיה) כולל את הסיפורים: שלושה צעדים וטריקה, כמה זמן יכולה להימשך דקה. הנושא Wholeness (שלמות) כולל את הסיפורים: הגשם אינו ממציא סיפורים ואחזת עיניים.

הקובץ נקרא על שם אחד הסיפורים המרכזיים בו – "הגשם אינו ממציא סיפורים". זהו שם המעורר אתגר חידתי מסוים. האם יש כאן מגבלה מסוימת על כוחו של הגשם, או שמא העצמה? אגב, "גשם" הוא שם קובץ סיפורים של סומרסט מוהם, וספר

של רות אלמוג נקרא "מוות בגשם". בהוצאת עקד הופיע גם ספר שירים של סמואל מרשק, משורר יהודי רוסי שכתב בעיקר לילדים ונפטר לפני 50 שנה, בשם "גשמי אפריל", בתרגום יעקב בסר. ידועים גם הסרטים: שיר אשיר בגשם, אנשי הגשם, נוסע עובר בגשם.

במרכז הספר דמויות של נשים. אחת השאלות שהעסיקו אותי היא מידת חירותן. עד כמה הן סבילות ונפעלות, עד כמה הן כפופות לרצף של אירועים עליהם אין להן שליטה. הראייה של המספרת היא ביקורתית. הדמויות מתוארות בדרך כלל בגוף שלישי ועל ידי כך גובר כוח השליטה של המספרת. בסיפורים מתוארים מצבים שונים. לעיתים הדגש הוא על אפיזודה בחיים, פגישה, שיעור בכיתה. לעיתים על מאורע דרמטי כמו, למשל, תאונה בשניים מן הסיפורים. בעד למסופר ניכרת האמפתיה של המספרת לדמויותיה.

בולט במיוחד היסוד התיאורי. על ידי הכתיבה בגוף שלישי מושגת נקודת מבט כללית ורחבה יותר, פחות

הבחירה היא בעיקר על פי התקופה בה הם נכתבו. הלוגיקה של ההתפתחות בסיפורים כפופה לכותרות של כל צמד סיפורים. לפרקים יש בה מן המוזר והבלתי צפוי. כך נוסף עוד ממד של עניין לקריאה.

לתחושת, בכמה מן הסיפורים נבחן הניכור. ניכור בקשרים זוגיים. העימות הסמוי או הגלוי בין האישה לבין הגבר. המתח בין קרבה לריחוק. תוגה היא הלך הרוח הנסוך על הקובץ, מעין רגש של החמצה. זאת לצד ראייה עמוקה ואמונה בתירות האדם בכלל וביכולתה של אישה בפרט, לחולל שינוי. אמונה זו באה לידי ביטוי בצמד הסיפורים בשער "אמפתיה": "שלושה צעדים וטריקה" ו"כמה זמן יכולה להימשך דקה", ומגיעה לשיאה בשער "שלמות" בסיפור "הגשם אינו ממציא סיפורים".

"הגשם אינו ממציא סיפורים. הגשם מספר לנו, בדרכים חדשות, את מה שאנחנו כבר יודעים."

סובייקטיבית. נדמה לי כי הבחירה הזאת הולמת את גישתה הפילוסופית של המחברת. בעלילות הסיפורים עולים אצל הקורא הרהורים באשר לשאלת הרצון החופשי מול התרחשויות חיים בלתי צפויות מן הצד האחד ומול שאיפות סמויות בתת מודע מן הצד השני. כמו כן בולטת בסיפורים הפרספקטיבה של הזמן. המבט לאחור. תובנות. גיבורות הסיפורים בוחנות את עצמן תוך כדי מהלך העלילה.

מקום ההתרחשות של הסיפורים הוא שונה. חדר ביתי בסיפור "דרך הואלס". כיתת לימוד באוניברסיטה בסיפור "המניפסט". רשות הרבים בסיפור "הקבצן", חדר ובו השמלה בסיפור "שמלת כלולות". מיטה, בעיקר, בסיפור "פשוט והד", חוף הים בשניים מהסיפורים: "ברית אחים" ו"כמה זמן יכולה להימשך דקה".

יש סיפורים הלוכדים את הגיבורה ברגע מסוים. הזווית בהם היא אולי לירית יותר, ויש סיפורים בהם היא מתוארת לפרק זמן ארוך יותר. בסיפור "שמלת כלולות" מתקיים דו-שיח מפתיע בין הגיבורה לבין שמלתה, בסיפור "הקבצן", שעלילתו מתרחשת בין תשע לעשר בבוקר, נסקרים בשעה קצרה של ישיבה בבית קפה כל חייה של הגיבורה, הסיפור "דרך הואלס" מתאר על דרך ההשאלה "בליינד דייט" בצורה פיוטית ומעודנת, הסיפור "המניפסט" מעלה אצל הגיבורה את שאלת הפמיניזם ומעמד האישה כנגזרת מתוך משנתו של קרל מרקס.

הכתיבה היא מינורית. יופיים של הסיפורים הוא גם באיפוקם. אין כאן גלישה למלודרמה.

בולטת המקוריות בבחירת השמות של הסיפורים, כמו גם הגישה המחשבתית הכללית של המספרת. הקישור הלוגי של כל שני סיפורים מעיד כי הקובץ הזה שונה במשהו מקובצי סיפורת אחרים בהם

על כריכת הספר

על הכריכה כתוב כי המאפיין המשותף לסיפורים הוא הדינמיקה ביחסי גברים-נשים בממד אישי ובמדמד חברתי-מגדרי. דמויות הנשים חושפות את זהותן האישית והחברתית בתהליך אמיץ של בירור עצמי. סגנון הכתיבה הוא סוריאליסטי וסימבולי תוך טשטוש הבדלים בין פנטזיה למציאות. בחירת שמות הדמויות נעשית מתוך כוונה לתצפית אוניברסלית על האישה. המבנה הוא חמישה צמדי סיפורים. בכל צמד יש איזו לכידות. הסיומים מפתיעים.

מעניין מאוד הוא גם ציור הכריכה של אדריאן בורדה ששמו הוא "החיים הם ריקוד בגשם". נראה לי כי יש בו איזה שמץ של גרוטסקיות בהצגה של הדמות הרוקדת והיא נטולת ראש.

על המחברת

ציפי הראל, בעלת תואר ראשון בפילוסופיה ובמדעי החברה ותואר שני בסוציולוגיה. ילידת רמת גן. ספריה הקודמים: "איך זה שהמים שקטים" (2017), "לילות ונביחות" (2019), שניהם בהוצאת פיוטית של שושנה ויג. השלישי, "קווים ונקודות" (2021), בהוצאת עמדה של רן יגל.

Follow the Rain, צילמה: ציפי הראל